

Білостоцький державний університет
(м. Білосток, Республіка Польща)

The branch of the University
of Bialystok in Vilnius
Faculty of Economics
(Lithuania)

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра приватного права

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ:
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕАГУВАННЯ
НА ГЕОПОЛІТИЧНІ Й ІСТОРИЧНІ ПРОБЛЕМИ

ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕАГУВАННЯ НА ГЕОПОЛІТИЧНІ Й ІСТОРИЧНІ ПРОБЛЕМИ

.....

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної онлайн конференції

**6 грудня 2022 року
м. Чернівці**

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра приватного права

Білостоцький державний університет
(м. Білосток, Республіка Польща)

The branch of the University of Bialystok in Vilnius
Faculty of Economics
(Lithuania)

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Правові виклики сучасності: законодавче реагування на геополітичні й історичні проблеми

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної онлайн конференції
6 грудня 2022 року
м. Чернівці

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2022

УДК 340.134:[327:911]](082)
П 685

Редакційна колегія:

Гетьманцева Ніна Дмитрівна, докторка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*голова*);

Кіріяк Оксана Василівна, кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*відповідальний секретар*);

Ярошенко Олег Миколайович, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, проректор з навчально-методичної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Бутирський Андрій Анатолійович суддя господарського суду Чернівецької області, доктор юридичних наук, професор;

dr hab. Mięczyława Zdanowicz, prof. UwB завідувачка кафедрою європейського права Uniwersytet w Białymstoku;

dr hab. Anna Doliwa-Klepaska, prof. UwB кафедра європейського права Uniwersytet w Białymstoku;

dr Elżbieta Majewska - Branch of the University of Białystok in Vilnius.

П 685 **Правові** виклики сучасності : законодавче реагування на геополітичні й історичні проблеми : Матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 6 грудня 2022 року) / [редкол.: Н.Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. – 345 с.

ISBN 978-966-423-760-1

До збірника увійшли матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Правові виклики сучасності: законодавче реагування на геополітичні й історичні проблеми» (Чернівці, 6 грудня 2022 року).

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалу, що подано у рукописах.

Для науковців, аспірантів та студентів.

УДК 340.134:[327:911]](082)

ISBN 978-966-423-760-1

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

Організаційний комітет:

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
юридичний факультет
кафедра приватного права*

UNIWERSYTET
W BIAŁYMSTOKU

*Білостоцький державний
університет
(м. Білосток, Республіка Польща)*

*Національний юридичний
університет імені Ярослава
Мудрого*

*The branch of the University of
Białystok in Vilnius
Faculty of Economics
(Lithuania)*

ЗМІСТ

Історія Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Вітальне слово ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктора фізико-математичних наук, професора **ПЕТРИШИНА Романа Івановича**.

Вітальне слово проректора з наукової роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктора технічних наук, професора **САМІЛИ Андрія Петровича**.

Вітальне слово першої заступниці декана юридичного факультету, заступниці з навчально-методичної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доцентки, кандидатки юридичних наук **МЕЛЕНКО Оксани Володимирівни**.

Вітальне слово члена-кореспондента НАПрН України, проректора з навчально-методичної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, професора, доктора юридичних наук **ЯРОШЕНКА Олега Миколайовича**.

Вітальне слово завідувачки кафедри приватного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, професорки, докторки юридичних наук **ГЕТЬМАНЦЕВОЇ Ніни Дмитрівни**.

Вітальне слово **Dr hab. Elżbieta Kuźelewska**, prof. UwB Vice-Dean for Science Faculty of Law, University of Białystok.

Вітальне слово **prof. UwB dr hab. Jerzy Halicki**, Dyrektor Filii UwB w Wilnie.

Вітальне слово **dr hab. Anna Doliwa-Klepcka**, prof. UwB The Head of the Institute of European Law Faculty of Law University of Białystok.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

OLEG YAROSHENKO. THE ILLEGAL EMPLOYMENT OF THIRD-COUNTRY NATIONALS IN THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION	19
EKA BERAIA. LEGISLATIVE AND SOCIO-ECONOMIC CHALLENGES OF MIGRATION IN GEORGIA BEFORE AND AFTER THE RUSSIAN INVASION OF UKRAINE	22
ALIONA CARA-RUSNAC. REGULATORY CHALLENGES RELATED TO DIGITAL CONTRACTS: A COMPARATIVE ACCOUNT	23
ANNA DOLIWA-KLEPCKA. AKCESJA NOWYCH PAŃSTW DO UNII EUROPEJSKIEJ W ŚWIETLE GLOBALNYCH WYZWAŃ	29
BRIAN GORLICK. STATE INTERESTS AND THE GLOBAL RESPONSE TO FORCED DISPLACEMENT: HOW CAN WE MOVE FORWARD	31
MARTA JAMIOŁKOWSKA. UNIA EUROPEJSKA WOBEC ALGORYTMICZNEGO PRZETWARZANIA DANYCH OSOBOWYCH MIGRANTÓW	46
SYLWIA LESZCZU. THE GENDER ASPECT OF MIGRATION AND REFUGEE ISSUES IN EUROPE	50
VAKHTANG MAISAIA. PRIVATE MILITARY COMPANIES AND MERCENARIES GEOPOLITICS AND VIOLATIONS OF INTERNATIONAL LAW - ON CASE OF RUSSIA'S AGGRESSION IN UKRAINE	51
JAN-URBAN SANDAL. SOCIAL ENTREPRENEURS AND THE FAMILY	52
CHRISTOPH SCHMETTERER. WHO WAS KARL FRIEDRICH ADLER AND WHY SHOULD WE DEAL WITH HIM?	53
IRENA MIKLASZEWICZ. SYTUACJA PRAWNA UKRAIŃCÓW NA LITWIE OPUSZCZAJĄCYCH TERYTORIUM SWOJEGO PAŃSTWA W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM ZBROJNYM	57
MAGDALENA PERKOWSKA. PRZESTĘPSTWO ORGANIZOWANIA NIELEGALNEGO PRZEKROCZENIA GRANICY JAKO WYZWANIE DLA TEORII I PRAKTYKI	59
MARTIN PÍRY. TRANSPARENCY AND SUBSIDIARITY AS METHODS OF SELF-GOVERNMENT	60
VITALII PISTRIUGA. THE PROCEDURE FOR CHALLENGING NOTARIAL ACT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA	64

CHARLES SZYMANSKI. SOCIAL CLAUSES IN INTERNATIONAL FREE TRADE AGREEMENTS AND THE PROTECTION OF WORKER'S RIGHTS – A REMEDY TO THE EXCESSES OF GLOBALIZATION?	67
MATEUSZ H. ZIEMBLICKI. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ FRONTEXU W PIERWSZYCH MIESIĄCACH ROSYJSKIEJ INWAZJI NA UKRAINĘ	68
WOJCIECH ZOŃ. KRYZYS MIGRACYJNY A PUSZCZA BIAŁOWIESKA - WYBRANE PROBLEMY OCHRONY TRANSGRANICZNYCH OBIEKTÓW PRZYRODNICZYCH	71

ПАНЕЛЬНІ ДИСКУСІЇ

МИКОЛА ІНШИН. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ ЄС	77
ВІКТОР ЩЕРБИНА. ПОНЯТТЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ЮРИДИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ	79
МИХАЙЛО ШУМИЛО. ПРЕЗУМПЦІЯ ТРУДО-ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН ЗАЙНЯТИХ НА ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМАХ У СФЕРІ ДОСТАВКИ	81
ОЛЕНА ТИЩЕНКО. ОСУЧАСНЕННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ – НАГАЛЬНА ПОТРЕБА СЬОГОДЕННЯ	83
ГАЛІЯ ЧАНИШЕВА. ЩОДО МОДЕЛЕЙ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	86
ВІКТОРІЯ АНАТІЙЧУК. ПРИВАТНЕ І ПУБЛІЧНЕ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	89
ВАСИЛЬ АНДРІЙВ, ТЕТЯНА ВАХОНЄВА. ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЄС	92
ОЛЬГА БОРДЕНЮК. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	94
МИРОСЛАВА БУК. СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ НА ТЕРИТОРІЇ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	97
ОКСАНА БУНЧУК. ЮРИДИЧНИЙ ЗМІСТ ПРИНЦИПУ ПОВАГИ ПРАВ ЛЮДИНИ	99
ВОЛОДИМИР БУРАК. РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	101
АЛЬОНА БУРКА, МИКОЛА БОДНАРУК. БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ЗМІНА КОН'ЮКТУРИ РИНКІВ ПРАЦІ У ЄВРОПІ	104
ЛАУРА БЗОВА. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ	106
СЕРГІЙ ВАВЖЕНЧУК. ДО ПИТАННЯ ОЗНАК РЕГУЛЯТИВНИХ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН	108
ЛЮДМИЛА ВАКАРІЮК. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ЄСПЛ ЩОДО ЗАБОРОНИ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	109
СВІТЛАНА ВИШНОВЕЦЬКА. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ У СФЕРІ ПРАЦІ ЯК ПРАВОВИЙ ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ	112
НАТАЛЯ ВОЛКОВА. РІВЕНЬ ЗГУРТОВАНOSTІ В ГРОМАДІ ЯК ІНДИКАТОР ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ В ЧАС КРИЗИ ТА ВІЙНИ	114
ОКСАНА ВОЛОЩУК. ГІБРИДНА АГРЕСІЯ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ: ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ ТА ПРИПИНЕННЯ	117
NATALIA VOLCHENKO. THE RIGHT TO INDIVIDUAL FOOD SECURITY IN PUBLIC INTERNATIONAL LAW	119
СЕРГІЙ ГАЛКЕВИЧ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	122
ЛЮДМИЛА ГАРАЩЕНКО. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРАНТІЙ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЕЮ 118 КЗПП УКРАЇНИ, У РАЗІ ЗАКІНЧЕННЯ /ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ НА ВИБОРНІЙ ПОСАДІ У ПРОФСПІЛКОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	124
НІНА ГЕТЬМАНЦЕВА. ВПЛИВ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКА НА РІВЕНЬ МОТИВАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ	127

МАКСИМ ГЕТМАНЦЕВ. ПОНЯТТЯ ТА СУТЬ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	130
ОЛЕКСАНДР ГЕТМАНЦЕВ. ЗНАЧЕННЯ ПРАКТИКИ ЕСПЛ В УДОСКОНАЛЕННІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	132
ВІТАЛІЙ ГОРДЄЄВ. ОСНОВНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ СПРАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	135
НАТАЛІЯ ГОРОБЕЦЬ. ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР ГЕНДЕРНИХ ПРОБЛЕМ	137
УЛЯНА ГРИШКО. ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У E-COMMERCE: ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ	138
МАРІЯ ГУДИМА-ПІДВЕРБЕЦЬКА. ПРАВОВА ДОЛЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	141
НАТАЛІЯ ДУБИЦЬКА. ДЕЯКІ КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН НЕМАЙНОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	144
СВІТЛАНА ЗАДОРЖНА. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПО РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ ТРАНСКОРДОННОГО ХАРАКТЕРУ В ЄС	146
ЮРІЙ ЗАЙКА. СПАДКОВИЙ ДОГОВІР: РЕАЛЬНОСТІ ВИКОНАННЯ	149
АЛЛА ЗЕЛІСКО. КОРПОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ: ЗМІНИ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА ДОКТРИНАЛЬНОГО ПІДХОДІВ	151
OKSANA KIRPAK. THE CONTRACTUAL REGULATIONS IN THE KARL FRIEDRICH ADLER HERITAGE	154
NATALIA KLIETSOVA, ALLA VYNIARSKA, ANDRII KLIETSOV. DESPITE THE OBSTACLES WE MOVE TO EUROPE: THE PROJECT LAW OF UKRAINE "ON PROFESSIONAL ACTIVITY OF THE DOCTOR OF VETERINARY MEDICINE AND SELF-GOVERNING BODY" AS THE KEY WAY OF DIGITAL HR MANAGEMENT OF VETERINARY SPHERE	157
ОЛЕНА КОВАЛЕНКО. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ПРАВА НА ОПЛАТУ ПРАЦІ У ПЕРІОД РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	160
ІГОР КОВБАС, ГАЛИНА КОВБАС. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	162
ЛЮДМИЛА КОНДРАТ'ЄВА. СУДОВО-ПСИХІАТРИЧНА ЕКСПЕРТИЗА В СПРАВАХ ПРО НАДАННЯ ОСОБІ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ПРИМУСОВОМУ ПОРЯДКУ	164
ІРИНА КУДЕРСЬКА. ПРАВОВА ОХОРОНА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ДОСВІД ОКРЕМИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН	167
ОЛЬГА КУЧМА. ВІЙНА ЯК ПРИЧИНА НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ	170
OKSANA MELENKO. MISCONDUCT: PSYCHOLOGICAL-LEGAL APPROACH	171
НАТАЛІЯ МИРОНЕНКО. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	175
МИХАЙЛО МІЩУК, ЮЛІЯ ЮРЧУК. ДОТРИМАННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В СУДАХ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	178
ВОЛОДИМИР НИКИФОРАК. ПРАВОВА ПРИРОДА КОНДИКЦІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	182
ЯНА ОДОВІЧЕНА. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З НЕФІКСОВАНИМ РОБОЧИМ ЧАСОМ ЯК НЕСТАНДАРТНА ФОРМА ЗАЙНЯТОСТІ	184
YURIY ORANASHCHUK. AUTHENTICITY AS A CONSEQUENCE OF THE CONTRACTUAL NOTARIZATION	186
ОЛЕГ ОРЛОВСЬКИЙ. ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	189
ЛЮДМИЛА ОСТАФІЙЧУК. ПРО ПРАВО БУТИ ЗАБУТИМ	191
АУРІКА ПАСКАР. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ЕКСТЕРИТОРІАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	194
ТЕТЯНА ПОДОРЖНА. СУДОЧИНСТВО У ФОРМІ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ: ДИНАМІЧНІСТЬ ПРОЦЕСУ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ	196
НАТАЛІЯ ПРОЦЬКІВ. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	199

СВІТЛАНА СИНЧУК. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ДВІЧІ	201
ЛЮДМИЛА СІНЬОВА. СОЦІАЛЬНА СФЕРА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	203
КАТЕРИНА СОЛОДАН. ГЛОБАЛЬНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	205
ОКСАНА СТАСІВ. ПРАВО ПРАЦІВНИКІВ НА ВІДПУСТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ...	207
ТЕТЯНА ТАРАСЕВИЧ. СОМАТИЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ І МОЖЛИВОСТІ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ	209
ЛЕОНІД ТАРАСЕНКО. КОМЕРЦІЙНІ ПОЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ	211
ГАЛИНА ТРУНОВА. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ЗАХИСТ ВІД БЕЗРОБИТТЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	213
ЯНА ТРИНЬОВА. ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ РЕАГУВАННЯ НА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ВІДПОВІДЬ НА ДЕЯКІ СУЧАСНІ ПРАВОВІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ	215
ХРИСТИНА ЧОПКО. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ДИКИХ ТВАРИН ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	218
ВІКТОР ШЕВЧУК. ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	221
АННА ШТЕФАН. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	223
ОЛЕНА ШТЕФАН. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ	226
ТЕТЯНА ЮЗЬКО. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН УКРАЇНИ В СИСТЕМУ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ТРУДОВОГО ПРАВА	230

ПЕРША ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

БОГДАН ВАПНЯРЧУК. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН З НАУКОВИМИ ПРАЦІВНИКАМИ	235
ОЛЬГА ГАЛУШКО. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН ЯК СКЛАДОВА ПІСЛЯВОЄННИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ	237
ДМИТРО ГРИНЬ. ЩОДО ОСНОВОПОЛОЖНИХ ЗАСАД ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ПРИ ВИРІШЕННІ ТРУДОВИХ СПОРІВ	239
ОЛЕГ ГОНЧАР. ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ	241
О.М. ГОРДИНСЬКА. РУХОМІ РЕЧІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ : ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ	243
АНДРІЙ ГРИЦЬКІВ. ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВИДАЧУ ПРАВОПОРУШНИКІВ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ДОКУМЕНТ У ЗАСТОСУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРДЕРУ НА АРЕШТ	246
ЕДУАРД ДЕМ'ЯНЕНКО. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКАМИ СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У СФЕРІ ПРАЦІ	249
БОЖЕНА ДОСІН. АКТИ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ЯК ПРАВОВА ФОРМА ПРИЙНЯТТЯ УЗГОДЖЕНИХ РІШЕНЬ СТОРОНАМИ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ	252
АНДРІЙ КАШИЦЬКИЙ. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ НАСЕЛЕННЯ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ	254
АНГЕЛІНА КУП'ЯНСЬКА. ПРАВО НА ОКРЕМУ ДУМКУ СУДДІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ	256
ДЕНИС КОЗЛІТІН. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РИМСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ЩОДО ПРАВ ОРГАНІЗАЦІЙ РАДІОМОВЛЕНН	259
ІНА ОСІПОВА. РОЗПОДІЛ ОБОВ'ЯЗКУ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	261
АНДРІЙ СТАСІВ. ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ СТВОРЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ	264
ОЛЬГА ХРАБАТИН. ЗНАЧЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ У СИСТЕМІ ПРАВ ЛЮДИНИ	266
ДАНИЇЛА ЧОРНЕНЬКА. СОМАТИЧНІ ПРАВА ЯК ЗАКОНОМІРНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ	268

ПЕРШІ КРОКИ В НАУЦІ

АНАСТАСІЯ БЕЖЕНАР. РЕКВІЗИЦІЯ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ІНТЕРЕСІВ ВЛАСНИКА	273
ЄВГЕН ВЛАСЮК. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН	276
ЕДУАРД ВЛАД. ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ З БАТЬКІВ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ ЗА КОРДОНОМ	279
ОЛЕСЯ ДУБЧАК. ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	281
ДІАНА ЗВЕЗДАК. СУЧАСНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	283
ДІАНА КАПРАВА. ОСОБЛИВОСТІ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	285
СТАНІСЛАВА КЕЙВАН. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МОНИТОРИНГУ ЯКОСТІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ	287
OLENA KIRIL. RESTRICTION OF THE RIGHT TO SECRECY OF CORRESPONDENCE DURING THE MILITARY SITUATION IN UKRAINE	290
АЛІНА КРАЄВСЬКА. ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОСОВІСНОСТІ, РОЗУМНОСТІ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ У ДЕЛІКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ	292
ДАНА ЛУКІЯН. ПРИНЦИП (ЗАСАДА) РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	294
АРІНА ЛУПУ. ІДЕЯ НЕПОДІЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ: ПРАВДА ЧИ МІФ?	296
ЮЛІЯ ЛЮБЧЕНКО. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	298
КСЕНІЯ МАЛОФІЙ. ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	300
КАРІНА МАРТИНЕНКО. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	302
ОЛЕКСАНДР НЕХ. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	305
ОЛЕКСАНДРА ОНОФРЕЙЧУК. ЗАХИСТ ПРОКУРОРОМ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	307
АНДРІЙ ОРЛОВСЬКИЙ. ПРАВОВА ПРИРОДА ДЕЛІКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	310
ТЕТЯНА ОСАДЧУК. БАЛАНС ІНТЕРЕСІВ СТОРІН ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	312
МИКОЛА ПАРАЙКО. ПРИНЦИПИ АКТИВНОСТІ СУДУ ТА ЗМАГАЛЬНОСТІ СТОРІН У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПИТАННЯ ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ	315
ДМИТРО ПАСТУХ. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПОСМЕРТНОЇ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ	318
ЮЛІЯ ПАСТУХ. ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ	321
КСЕНІЯ САВКА. НАКОПИЧУВАЛЬНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКА ІМОДЕЛЬ	323
ДІАНА СКРИПНИК. МІСЦЕ АКТИВНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	327
АРТЕМ ТИФАНЮК. ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ	330
МАКСИМ ФІЛІП. ВИДАТКИ НА ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	333
СЕРГІЙ ШВЕЦОВ. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВИМУЩЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	335
ОЛЕКСАНДР ШЕВЧУК. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ВПО: ПРАВОВИЙ ВИКЛИК ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА	337
ЮЛІЯ ШУМИЛО. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРЕЮДИЦІЙНИХ ФАКТІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	340
АНАСТАСІЯ ЮРЧИШЕНА. ПРАВОВА ДОПОМОГА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	342

Таким чином, гармонізація законодавства – це надзвичайно довгий, складний і триваючий процес, який є важливим у багатьох галузях законодавства усіх європейських країн. У деяких країнах, таких як Естонія та Казахстан даний процес гармонізації законодавства у сфері захисту прав споживачів відбувається значно швидше і має певний позитивний досвід практичної реалізації. Тому, важливим є врахування таких особливостей захисту прав споживачів e-commerce і в Україні при гармонізації законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Завертнева-Ярошенко В. А., Кисель А.С. Проблеми гармонізації законодавства України та Європейського Союзу в сфері захисту прав споживачів. Правова держава. 2018. Вип. 29. С.95-101. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/140769-Текст%20статті-301426-1-10-20180817%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/140769-Текст%20статті-301426-1-10-20180817%20(1).pdf) (дата звернення: 22.11.2022)
2. Тітамир О. Хто на захисті: як працює система захисту прав споживачів в Естонії. URL: <https://mind.ua/openmind/20230215-hto-na-zahisti-yak-pracyue-sistema-zahistu-prav-spozivachiv-v-estoniyi> (дата звернення: 22.11.2022)
3. Тітамир О. Кодування компаній та паспорт товару. Як працюють новації захисту прав споживачів. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/tehnologiji-zahistu-prav-spozivachiv-shcho-korisno-dlya-ukrajini-ostanni-novini-50180696.html> (дата звернення: 22.12.2022)
4. Dragana Randelović, Samir Ljajić. Consumer protection in internet sales: Degree of harmonization with the European Union law. January 2017. The European Journal of Applied Economics 2017(142):1-18. DOI:10.5937/ejae14-12921. URL: https://www.researchgate.net/publication/321128449_Consumer_protection_in_internet_sales_Degree_of_harmonization_with_the_European_Union_law

Марія Гудима-Підвербецька,
к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
Юридичний факультет.
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)
m.gudyma@chnu.edu.ua,
ORCID 0000-0003-2024-5171

ПРАВОВА ДОЛЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В ніч 24 лютого 2022 року, коли українці мирно спали в своїх домівках відбувся раптовий непровакований напад росії, який і поділив життя співвітчизників на «до» і «після». У зв'язку з цим Указом Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 в Україні введений воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року. Якщо перші тижні ситуація з договірними зобов'язаннями була на кнопці «стоп», адже строк виконання багатьох ще не настав, та й все окрім питання людського життя і здоров'я відійшло на другий план, то тепер, коли вже минуло 9 місяців війни в Україні, проблема загострюється. Кажуть, що битви виграє армія, а війну – економіка, тому цивільний обіг мусить адаптуватись до воєнної ситуації.

Одразу розпочнемо з наголошення того, що сам собою факт введення чи продовження воєнного стану автоматично не спричиняє безпосередніх наслідків для усіх цивільно-правових зобов'язань. Правові наслідки матимуть місце або в разі безпосередньої вказівки на це законодавства, або ж якщо вказані обставини можуть бути розтлумачені як обставини непереборної сили або є згідно загальних цивілістичних канонів підставами для припинення

чи зміни зобов'язання. Щодо першого з цих випадків, то безпосередні правові наслідки запровадження воєнного стану у вигляді певних пільг законом передбачено лише для позикових зобов'язань. Так Законом України (далі – ЗУ) «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 № 2120-IX внесено зміни до Цивільного кодексу (далі – ЦК) України та закріплено звільнення позичальника від відповідальності за порушення позикових зобов'язань у період дії воєнного, надзвичайного стану та у тридцятиденний строк після дня його завершення. Також цим законом внесено ряд змін і до ЗУ «Про іпотеку», зокрема, щодо заборони реалізації права іпотекодержателя на набуття права власності на предмет іпотеки та реалізації права іпотекодержателя на продаж предмета іпотеки, заборони виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судові рішення про звернення стягнення на такі об'єкти, заборони реалізації предмета іпотеки на електронних торгах. А в ЗУ «Про споживче кредитування», окрім доповнення щодо звільнення від відповідальності споживача перед кредитором за прострочення виконання зобов'язання, передбачено заборону збільшення процентної ставки за користування кредитом з причин інших, ніж передбачені ч. 4 статті 1056-1 ЦК (тут йдеться мова про закріплення домовленістю сторін змінюваної процентної ставки). Законодавством передбачено ще ряд важливих гарантій захисту сторін позикових зобов'язань, зокрема зупинення на період дії воєнного стану строків позовної давності та спеціальних строків припинення зобов'язання поруки, які продовжуються на час дії воєнного стану. Що ж до інших сфер договірних зобов'язань, то тут потрібно з'ясувати чи є формально воєнний стан й інші результати нападу на нашу країну об'єктивною підставою для звільнення від відповідальності сторін договірних зобов'язань за порушення його умов, тобто чи можуть вони тлумачитись як обставини непереборної сили чи форс-мажору або ж мають інші наслідки з позиції загальних норм цивільного законодавства.

Законодавче визначення форс-мажорних обставин дається в ст. 14-1 ЗУ «Про торгово-промислові палати в Україні», з аналізу якої робимо однозначний висновок, що ситуація в нашій країні може бути кваліфікована форс-мажором. Але тут же робимо наголос на тому, що війна, активні бойові дії, воєнний стан, тощо, не можуть тлумачитись підставою звільнення від відповідальності за невиконання зобов'язань будь-ким на території України автоматично. Для визнання обставини форс-мажорною, вона повинна впливати на можливість сторони виконати свій договірний обов'язок, спричинивши неможливість такого виконання. Крім того, не слід забувати про так звані «комерційні ризики», які не відносяться до форс-мажору (неможливість сторони поставити товар через відсутність перевізника чи неможливість виконати зобов'язання через відмову постачальника сировини у виконанні зобов'язання, тощо) згідно ч. 2 ст. 617 ЦК. Отож, кожна конкретна ситуація для кваліфікації її як форс-мажорної обставини потребує аналізу на предмет володіння властивістю непередбачуваності та невідворотності для певного договірного зобов'язання.

На жаль, практика свідчить, що наявність в контрагента форс-мажорної обставини, яка перешкоджає виконанню його обов'язків за договором розуміється останнім як підстава для можливості невиконання ним зобов'язання, однак наголосимо, що закон звільняє від відповідальності за порушення зобов'язань, якщо воно сталось саме внаслідок форс-мажору, а не від виконання зобов'язання. При цьому вважаємо, що кваліфікація обставин, що перешкоджають здійсненню обов'язків за договором через воєнну агресію з боку росії, чи її наслідки, форс-мажорними обставинами, які звільняють контрагента, який попав під їх дію від відповідальності в кінцевому рахунку залежатиме від багатьох факторів: 1) договірних закріплень як форс-мажорних даних обставин, оскільки норми про обставини непереборної сили носять диспозитивний характер, та, відповідно, певні обставини можуть бути виключені домовленістю сторін або навпаки включені нею, однак відсутність в договорі положень про форс-мажорні обставини, це не є свідченням того, що сторони позбавляються можливості на них посилались з огляду на закріплення такої можливості нормами чинного законодавства (див. ст. 141 ЗУ «Про торгово-промислові палати в Україні, ст. 617 ЦК, ст. 218 ГК);

2) настання строку виконання зобов'язання чи таке настання найближчим часом; 3) впливу форс-мажору на неможливість здійснення стороною конкретного договірною зобов'язання, наявності доказів щодо цього, а також договірною розподілу ризиків виникнення форс-мажору; 4) повідомлення про неможливість виконання зобов'язань через форс-мажор контрагента негайно або у строки, встановлені договором сторін та в порядку передбаченому договором (актуальним сьогодні є закріплення обов'язку повідомлення більш оперативними способами нахштатт e-mail, месенджери, тощо); 5) намагання сторони попередити завдання шкоди контрагенту; 6) звернення сторони за отриманням сертифікату щодо засвідчення форс-мажору до ТПП чи її територіальних органів. Наголосимо, що якщо до війни ТПП видавали сертифікати про підтвердження форс-мажорних обставин за кожним договірним зобов'язанням, виконання якого унеможливлене внаслідок обставин непереборної сили, що вимагало подання заявником широкого кола підтверджуючих документів, з дотриманням порядку, встановленого Регламентом ТПП України від 18.12.2014, то тепер через масовість випадків неспроможності виконання зобов'язання, фізичну відсутність в осіб можливості безпосереднього звернення за отриманням сертифіката, складнощі у зборі та поданні документів, тощо, ТПП на своєму сайті опублікувала рішення щодо спрощення процедури посвідчення форс-мажорних обставин у період дії воєнного часу. Так, у листі 2024/02.0-7.1 від 28.02.2022 передбачено визнання форс-мажорними обставинами (обставини непереборної сили): «воєнної агресії Російської Федерації проти України, що стала підставою для запровадження воєнного стану з 05.30 24.02.2022 відповідно до Указу Президента від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану»». Пояснення надане ТПП від 13.04.2022 року на офіційному сайті, свідчить, що на час дії воєнного стану у разі порушення зобов'язань через воєнну агресію росії проти України лист від 28.02.2022 можна роздрукувати із сайту ТПП та долучати до повідомлення про форс-мажорні обставини, які унеможливили виконання договірних зобов'язань у встановлений термін, для узгодження зі стороною подальшої долі такого договірною зобов'язання.

Отож закон передбачає можливість звільнення від відповідальності за порушення зобов'язань, якщо воно сталось внаслідок форс-мажору, а не від виконання зобов'язання, яке повинне бути виконане після припинення дії форс-мажорних обставин, якщо зобов'язання не буде змінено або припинено з інших причин. Так, з точки зору права воєнна агресія росії проти України та вжиті у зв'язку з цим заходи можуть мати такі правові наслідки для сторін договірних зобов'язань: 1) якщо кредитор втратив інтерес у виконанні зобов'язання внаслідок прострочення боржника через обставини непереборної сили / форс-мажору, то він може відмовитись від прийняття виконання і вимагати відшкодування збитків (ч. 3 ст. 612 ЦК України); 2) якщо має місце постійна неможливість виконання зобов'язання боржником через обставини непереборної сили (предмет договору було знищено, контрагент потрапив під санкції тощо), то зобов'язання припиняється (ч. 1 ст. 607 ЦК України); 3) якщо наявна істотна зміна обставин, то можлива зміна або розірвання договору (ст. 652 ЦК України). Наприклад, через війну підвищилися ціни на сировину або логістика стала вкрай не вигідною для контрагента, або мобілізація працівників сторони зобов'язання не дає можливість виконати зобов'язання згідно параметрів закріплених договором, тощо. У такому випадку сторони можуть домовитись про приведення договору у відповідність з обставинами, які істотно змінилися, або про його розірвання, а якщо сторони не досягли щодо цього згоди, то договір може бути розірваний, або ж у разі коли розірвання договору суперечить суспільним інтересам або потягне для сторін шкоду, яка значно перевищує затрати, необхідні для виконання договору на умовах, змінених судом, – змінений за рішенням суду на вимогу заінтересованої сторони. При цьому, у суді потрібно буде довести одночасну наявність всіх умов, передбачених ст. 652 ЦК України.

Резюмуючи вищевикладене, відзначимо, що для локалізації можливих протиріч на стадії укладення договору між сторонами, необхідно вказати в договорі максимально детально та коректно з точки зору відповідності поняттю непереборної сили перелік форс-мажорних обставин, які визнаються такими сторонами, порядок повідомлення про них і

правові наслідки, з прописаним застереженням можливості розірвання договору в разі тривалості існування форс-мажорних обставин. Все ж навіть формальне посилення на обставини, зазначені як форс-мажорні, недостатнє для звільнення сторін від відповідальності: необхідно брати до уваги всі обставини кожного окремого випадку, розглядаючи його у зв'язку з конкретними обставинами.

Наталія Дубицька,

Адвокат, дослідник.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Юридичний інститут.

Кафедра цивільного права.

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-7585-5431

ДЕЯКІ КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН НЕМАЙНОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Донедавна у своїх наукових працях дослідники доволі небагато говорили про немайнові аспекти відповідальності у приватному праві, а той не піднімали цю тему взагалі. Тому, назріла проблема по-перше: дослідити це явище в українській правовій науці, по-друге: дати авторське визначення і, зрештою, визначити детермінанти меж відповідальності у приватному праві.

На сьогодні є чимало нормативно-правових актів, присвячених правовому регулюванню особистих немайнових прав Людини в сфері охорони здоров'я. Серед них: Конвенції про права людини в біомедицині (Convention on Human Rights and Biomedicine. DIR/JUR (96), 14, Strasbourg 1996) відомості про стан здоров'я людини визнає складовою права на повагу до приватного життя (ст. 10) та охороняється також положеннями Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 8).

Серед вітчизняних також: Основи законодавства про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801 у первинній редакції із змінами і доповненнями, який є інкорпорованим актом. Є також чимало спеціальних нормативно-правових актів, присвячених захисту прав і свобод Людини у сфері охорони здоров'я. Однак, все ще не вирішеними залишаються чимало колізійних питань на практиці, зокрема, і проблема визначення моральної шкоди

Особливість цивільної відповідальності проявляється також у одній із її форм, а саме способі та порядку відшкодування моральної шкоди. З цього приводу погляди науковців є неоднозначними. Так, адже в Україні не лише не передбачено чітких методик нарахування розміру моральної шкоди, а й навіть бодай нижньої чи верхньої межі, як орієнтирів, що і мотивує суд в процесі визначення розміру відшкодування моральної шкоди враховувати основоположні цивілістичні засади розумності та справедливості. Причому моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана, головним чином, з розміром цього відшкодування.

Як правило, нарахований розмір моральної шкоди підлягає відшкодуванню одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом. Для прикладу, скажімо, моральна шкода, завдану каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, відшкодовується шляхом здійснення щомісячних платежів.

Як відомо, формула Єрделевського була детермінантом формування розміру моральної шкоди досить довгий час. Але ця матриця так і не стала тою основоположною підвалиною для визначення суми відшкодування ані в судовому порядку, ані в науковій сфері. І це не випадково. Адже на сьогодні все ще не вирішеною залишається проблема: як визначити межі розміру моральної шкоди.

В судовій практиці досить часто виникають питання, що пов'язані з розміром відшкодування моральної шкоди. Незважаючи на такі практичні неоднакові позиції, Цивільний кодекс України (далі – ЦК) залишає питання про встановлення розміру

Наукове видання

**ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ:
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕАГУВАННЯ НА ГЕОПОЛІТИЧНІ Й
ІСТОРИЧНІ ПРОБЛЕМИ**

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної онлайн конференції

6 грудня 2022 року

м. Чернівці

Комп'ютерна верстка: Осадчук Т.В.

Контакти:

Кафедра приватного права
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Адреса: 58000, м. Чернівці, вул. Університетська, 19
Тел. +38 (0372) 58-47-58
Електронна адреса: privatelawdep@chnu.edu.ua

Підписано до друку 29.12.2022. Формат 60x84/16.
Умов.-друк. арк. 18,8. Обл.-вид. арк. 20,3. Зам. 3-012.
Видавництво Чернівецького національного університету.
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.
e-mail: ruta@chnu.edu.ua тел. (0372) 58-48-30

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ КЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ISBN 978-966-423-760-1

9 789664 237601 >

UNIWERSYTET
W BIAŁYMSTOKU

